

ctyBWiwtpJnh2GZzquVU_aem_wIX9Jccte-BpsasLUK-Iig (дата звернення: 26.02.2025).

3. Директива 2012/29/ЄС Європейського Парламенту та Ради Європи запроваджує мінімальні стандарти щодо прав, підтримки та захисту потерпілих від злочинів. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1421925131614&uri=CELEX%3A32012L0029&fbclid=IwAR0E_PiKKEhSN3RI3VJgou7wHG2wHMLxIniAC-sgOzXwagPx9uZOSYnnjM (дата звернення: 26.02.2025).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-487-3-35>

ПРОБЛЕМИ ДОВЕДЕННЯ ФАКТІВ НАСИЛЬСТВА ТА СВІДЧЕНЬ ЖЕРТВИ

Підлісна Катерина Сергіївна

магістр в галузі права,

фахівець з питань гендерно зумовленого насильства,

член асоціації жінок-юристок "ЮрФем"

м. Одеса, Україна

Питання доведення фактів домашнього та гендерно зумовленого насильства залишається актуальним уже тривалий час. Незважаючи на ухвалення у 2019 році Закону України "Про запобігання та протидію домашньому насильству" [1], впровадження статті 126-1 Кримінального кодексу України та ратифікацію у 2022 році Стамбульської конвенції [2], проблема доказової бази у таких справах все ще не вирішена.

Верховний Суд України у своїй практиці акцентує увагу на необхідності доведення систематичності випадків домашнього насильства. Це означає наявність трьох або більше зафіксованих епізодів, які можуть кваліфікуватися як адміністративні або кримінальні правопорушення [3].

Відповідно до чинного законодавства, потерпіла особа має право звернутися до Національної поліції України із заявою про факт вчинення насильства, незалежно від наявності прямих доказів. При цьому відповідальність за збір доказової бази покладається на правоохоронні органи.

Однак на практиці як потерпілі, так і правоохоронці часто стикаються з відсутністю прямих доказів – показань свідків, фото- чи відео- доказів, медичних висновків. Постраждала особа рідко має

можливість записати момент вчинення насильства, а через те, що подібні правопорушення зазвичай відбуваються у приватному просторі, залучити свідків буває вкрай складно.

Якщо жертва все ж таки наважується звернутися за допомогою, вона може зіткнутися з маніпуляціями та погрозами з боку кривдника, що нерідко впливає і на свідків. Окрім цього, жертва може перебувати у економічній залежності від кривдника, що спонукає її відкликати заяву або взагалі не звертатися до правоохоронних органів. Суспільство також не завжди правильно сприймає такі випадки, що призводить до віктимблеймінгу й осуду потерпілих замість підтримки.

Під час подання заяви постраждалі часто перебувають у стані стресу, через що їхні свідчення можуть містити суперечності або змінюватися з часом. Це може викликати сумніви щодо достовірності їхніх слів у правоохоронних органів та суду. Проте, така поведінка є типовою для людей, які пережили насильство, і пояснюється впливом хронічного стресу. У зв'язку з цим правоохоронці повинні мати базові знання у сфері психології та проходити відповідну підготовку для роботи з постраждалими.

Психологічний аспект роботи з жертвами насильства відіграє важливу роль у зборі доказової бази. Довести факти економічного, психологічного насильства чи сексуальних домагань складніше, ніж фізичне насильство, тому важливо залучати судово-психологічні експертизи. Також до уваги слід брати свідчення фахівців – психологів, соціальних працівників та родичів постраждалих, які можуть дати об'єктивну оцінку ситуації та засвідчити систематичність насильства.

Це ж стосується й дітей, які за законом також визнаються постраждалими, якщо вони стали свідками домашнього насильства. Часто кривдниками є найближчі родичі, а діти через травму не зможуть чітко викласти свої свідчення. Особливо це стосується дітей до 11 років, яким важко формулювати думки та відповідати на запитання під час допиту. В Україні діють "зелені кімнати" для опитування дітей у комфортних умовах, проте питання підготовки фахівців залишається актуальним.

Розв'язати проблему доведення домашнього насильства можна завдяки використанню сучасних технологій та підготовці фахівців – поліції, юристів, психологів, соціальних працівників тощо. Важливими є також законодавчі ініціативи, спрямовані на посилення захисту постраждалих. Незважаючи на те, що українське законодавство загалом відповідає європейським стандартам, рівень довіри до правоохоронної системи залишається низьким, що відлякує багатьох постраждалих від звернення за допомогою.

Важливим є створення безбар'єрного доступу до допомоги для потерпілих, а також підвищення рівня поінформованості громадян щодо запобігання та протидії домашньому насильству. Важливу роль у цій сфері відіграють міжнародні гуманітарні організації, які з 2022 року активно працюють в Україні та впроваджують сучасні підходи до роботи з постраждалими.

Література:

1. Закон України "Про запобігання та протидію домашньому насильству" від 07.12.2017 № 2229-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 5. Ст. 35.
2. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами: ратифікована Законом України від 20.06.2022 № 2319-IX. *Офіційний вісник України*, 2022, № 54.
3. Постанова Верховного Суду України від 05.03.2021 у справі № 761/45407/19 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://reyestr.court.gov.ua>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-487-3-36>

КОЛИ ТАТО ВБИВ МАМУ: ДОРОСЛІ НАСЛІДКИ ТРАВМІВНОГО ДИТЯЧОГО ДОСВІДУ

Підлужна Ольга Вячеславівна

магістрантка факультету психології,

Інститут педагогічної освіти

ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет

імені академіка Степана Дем'янчука»,

м. Рівне, Україна

Переважаюча більшість порушників виростає без будь якого досвіду підтримуючого батьківства. Б. М. Головкін, аналізуючи наслідки умисних вбивств і тяжких тілесних ушкоджень, що вчиняються у сімейно-побутовій сфері, підсумовує так: «... потенційні вбивці виховувалися у неблагополучних сім'ях, нерідко неповних, де батьки вели антигромадський спосіб життя, що базувався на насильницькому вирішенні життєвих проблем, а діти, зазвичай, ставали жертвами сімейного насильства, зростали в атмосфері страху, тривожності і з дитинства засвоювали агресивно-насильницькі стереотипи